

Az ízlésváltozást a nagyobb céhesközpontok (Debrecen, Miskolc, Eger) kerámiaanyaga is alátámasztja, ahol a XIX. század első felében – a cégpecséttel hitelesített mesterremekektől eltekintve – számottevő, népművészeti értékű mázasedénnyel már alig találkozunk. A tárgyak újból csak a század második felétől, a városi szegénység kultúrájába beépülve, jelennek meg. Ez az igényváltozás az egyes városokban némileg eltérő időpontban zajlott le. Debrecenből Nagy András fazekaslegény 1790 körül még azért települt át Miskolcra, mert ott „*nagyobb Kelete van a' Fazekas Művnek, és minden Kontárkodhatik*”, de már a XIX. század elején Polgáron kereste boldogulását. *Hatalmas* Pál 1810 körül – céhes voltát feladva – visszatelepült Mezőcsátra, és a miskolciak közül előbb *Fitzere* János, majd *Otrokótsy* Károly tette át műhelyét Tiszafüredre, bizonyítván, hogy a múlt század elején, Debrecent némi késéssel követve, már Miskolcon is megindult ez a folyamat.⁶⁵

A XIX. század első felében a népművészet markáns központjai fokozatosan a kisebb mezővárosokba tevődtek át. A kerámia közép-tiszai stíluscsoportjánál ez a folyamat jól megragadható; a fejlődés egyik állomása a Mezőcsát és Tiszafüred nagyságrendű, kisebb regionális központok létrejötte. Nem véletlen, hogy a két településen ez a folyamat nagyjából azonos időpontban, 1810 körül vette kezdetét, és az azonos indítás díszítményrendszerük rokonságában is kirajzolódott.

IRODALOM

Domanovszky Gy.,

1953. *Mezőcsáti kerámia*. Magyar Népművészet XVII. Budapest

1968. *Magyar népi kerámia*. Magyar Népművészet 1. Budapest

1981. *A magyar nép díszítőművészete*. Budapest

Füvessy A.,

1982. *A tiszafüredi fazekasság a reformkorban*. In: A Közép-Tisza-vidék népelete. Eger. 48–70.

1989. *Nagy András, debreceni kontár fazekas Miskolcon*. In: A Nyíregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve XXIV–XXVI. (1981–1983.) Nyíregyháza

Kresz M.,

1960. *Újonnan szerzett mezőcsáti cserépedények*. In: Néprajzi Értesítő XLII. (1960) 161–180.

1969. *A Kerámia gyűjtemény gyarapodása*. In: Néprajzi Értesítő LI. (1969) 78–90.

NEUERE ANGABEN ZUR GESCHICHTE DES TÖPFERHANDWERKS VON MEZŐCSÁT

Mezőcsát, dieser Marktflecken in der Nähe von Miskolc gelegen, stellte schon im vergangenen Jahrhundert ein bedeutendes Zentrum des Töpferhandwerks dar. Uns sind Gefäße mit Jahreszahlen ab 1828 erhalten geblieben. Zu den bedeutendsten Persönlichkeiten dieses Zentrums gehörte der zwischen 1817 und 1868 lebende Mihály Rajczy.

In der vorliegenden Studie werden die Herausbildung des Töpferhandwerks in Mezőcsát sowie die Ansiedelung der glasierten Keramik mit Hilfe von Angaben aus Kirchenstammbüchern und Schriften der Miskolcer Töpferzunft dargestellt. Ebenso

65. *Füvessy A.*, 1982. 55–57.; 1989. 328.

werden die Familienbeziehungen der Töpfer und einige Töpferdynastien aus der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts (die adligen Familien Horváth, Kovács und Rajczy) vorgestellt.

Ende des 18. Jahrhunderts nahmen die Töpfer von Mezőcsát Beziehungen zur Töpferzunft in Miskolc auf. Bis 1834 hatten neuen junge Männer aus Mezőcsát in Miskolc gelernt oder aber einige Monate ihrer Wanderschaft dort verbracht. Das Auftreten von glasierten Keramiken in Mezőcsát kann mit der Eröffnung ihrer Werkstätten in Verbindung gebracht werden (um 1810). Ihre Nachfahren spielten dann bei der Verbreitung jener ein höheres technisches Können voraussetzenden Glasierung eine entscheidende Rolle. Dies ist durch datiertes gegenständliches Material bewiesen. Vom zweiten Drittel des vergangenen Jahrhunderts an nahm in der Erinnerung die Zahl jener Tonwaren zu, die in Mezőcsát entstanden waren und Inschriften besaßen. Hierbei handelte es sich vor allem um nur gelegentlich benutzte Gefäße zur Aufbewahrung von Getränken. Dies weist darauf hin, wie sehr die Kaufkraft der Bauern von Mezőcsát zugenommen und der Repräsentationscharakter von glasierter Keramik an Bedeutung gewonnen hatten.

Während der ersten Hälfte des 19. Jahrhunderts verlagerten sich die markanten Zentren der Volkskunst allmählich auf kleinere Marktflecken. Eine Station in dieser Entwicklung stellte das Zustandekommen von kleineren regionalen Zentren in der Grösse Mezőcsát.

Anikó Fűvessy